

Vochoomůrka,
Fifinka a černej
vzadu aneb
DISKRIMINACE

Michal Čermák
Kancelář veřejného
ochránce práv

Diskriminace: obecné vymezení

- Diskriminace je zejména právní pojem.
- Diskriminace je nerespektování rovnosti zacházení.

Rovnost

Nástin teorie

Rovnost v dějinách

- Aristoteles – zakladatel formální rovnosti pro elity (bez žen a otroků): „Všem stejně“
- Učení o trojím lidu – nerovnost
- Tomáš Akvinský – iracionální bytosti (zejm ženy, potřebují dohled)
- Nástup merkantilistického kapitalismu – první změny

Rovnost v dějinách

- 1690 – John Locke: „Lidé jsou od přirozenosti svobodní, rovní a nezávislí“ – v realitě se to projevilo zejm. jako svoboda podnikání
- Rovnost exkluzivní – ne pro např. ženy, Romy, náb. skupiny
- 1700 – Mary Astell: „Pokud jsou si všichni rovni, proč se všechny ženy rodí jako otrokyně?“

Rovnost v dějinách

- „ Pokládáme tyto pravdy za posvátné a nepopiratelné, že všichni lidé jsou stvořeni sobě rovni a nezávislí, že z tohoto rovného stvoření jsou odvozena práva inherentní a nezcizitelná, mezi nimiž je právo na zachování života a svobody a hledání štěstí“ (1775)
 - T. Jefferson, Prohlášení americké nezávislosti

Přínos 20. století

- Rozlišování založené na rase, pohlaví (většinou), barvě pleti nebo etnickém původu je nelegitimní.
- U některých kritérií – např. sexuální orientace nebylo shody doposud dosaženo

Co je rovnost?

- Rovnost znamená ve vývoji lidstva pokaždé něco jiného
- Příklad USA:
- 1896 – oddělení, ale rovni (separate but equal) Plessy v. Fergusson
- 1954 – konec segregace (teoreticky) – Brown vs. Board of education
- 1978 – pozitivní opatření – University of California v. Bake
- 2007 - ČR: D.H. a ostatní proti ČR?

Rovnost vůči komu

- Komparátor

Kdo to je?

- Komparátor není kdokoliv, je to paradoxně:
- Běloch, křesťan bez postižení a heterosexuál.

V čem si všechny lidské bytosti musí být rovny?

V důstojnosti a právech !

- Ve zbytku věcí si lidé rovni být nemusejí (jsou na to i jiné názory 😊)
- *Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech.*“
(Listina základních práv
a svobod, článek 1)
- *Všichni lidé jsou zrozeni jako svobodní a rovní co do
důstojnosti a práv.*“
(Všeobecná deklarace lidských práv, článek 1)

Dva základní druhy rovnosti

- Formální („Aristotelovská“): „Všem stejně“ (bez ohledu na situaci) event. stejnému stejně, odlišnému odlišně = občas všem stejně špatně
- Materiální: Stejnému stejně, odlišnému odlišně (s ohledem na situaci)

Rovnost příležitostí a výsledků

- Teorie rozlišuje rovnost:

- **Příležitostí:** „Všichni na stejnou startovní čáru...“ – razí zejména EU

- **Výsledků:** „Všem stejně v cíli..“ – zejména USA

Rovnost příležitostí (šancí)

„Všichni na stejnou startovní čáru...“

Rovnost výsledků

Pozitivní opatření

- *Pozitivní akce:*

„Dočasné, vyjednané opatření, který má za cíl eliminovat a předcházet existující diskriminaci nebo napomoci vyrovnat znevýhodnění, které vychází ze stávajících postojů, chování a struktur. Je úzce zaměřen na specifickou skupinu lidí.“

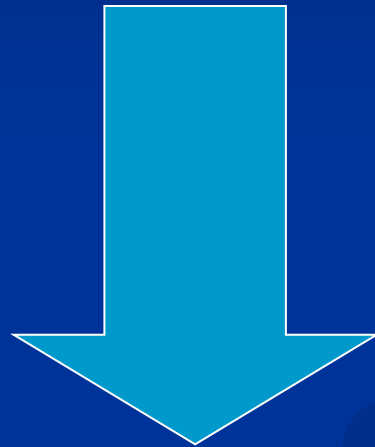

Diskriminace

Vymezení pojmu

Co děláme, když diskriminujeme?

- Porušujeme práva a důstojnost člověka

- Nerespektujeme rovnost zacházení
- Jednáme minimálně protiprávně (+nemorálně)

Nerespektování rovnosti zacházení

- Se všemi se musí zacházet rovně, když jde o jejich práva a důstojnost.
- Všichni si ale fakticky nejsou rovni v např. v inteligenci, v talentu, vzhledu atd.
- Všichni si rovni kromě práv a důstojnosti nejsou, nemohou být a ani nemají být.

Zaměřeno na diskriminaci...

- Diskriminace je rozlišování na základě právem zakázaných důvodů v právem vymezených situacích.
- V ČR se nesmí diskriminovat v pracovním, spotřebitelském právu a veřejné správě.
- Stát nám tedy např. nemůže nařídit, že při výběru přátel nesmíme diskriminovat.

Takše Anšé
bude brát
stejně jako
Kubá? Na gut,
dann beide
Nichts.

Podle těchto důvodů nelze nelze rozlišovat v pracovním, spotřebitelském právu a veřejné správě:

- Etnicita a rasa
- Víra nebo vyznání (+ ateismus)
- Pohlaví
- Sexuální orientace
- Rodinný stav
- Majetek a sociální status
- Zdravotní postižení
- Jiné...?

Diskriminační filtr: Odpověz 5x

ANO = Diskriminace!

1. Zachází se s jednou osobou výhodněji než s druhou. Ve srovnatelné situaci - ANO
 2. Vzniká újma. - ANO
 3. Znevýhodnění se děje z právem zakázaného důvodu. - ANO
 4. Existuje v právem vymezených oblastech - ANO
 5. Nelze ji odůvodnit oprávněným účelem a přiměřeností dosahování účelu. –ANO(nelze)
- = **DISKRIMINACE!**

Proč je diskriminace negativní jev?

- Snižuje důstojnost diskriminovaných
- Zhoršuje kvalitu života diskriminovaných
- Omezuje svobodu rozhodování lidí (např. při volbě povolání)
- Je neekonomická
- Podporuje sociální vyloučení
- Přispívá k negativnímu demografickému vývoji (ve vztahu žen na trhu práce)

Druhy diskriminace

- **Přímá diskriminace** je takové jednání nebo opomenutí, kdy je, bylo nebo by bylo s jednou osobou zacházeno ve srovnatelné situaci méně výhodným způsobem než s jinou osobou, a to na základě rozlišování podle vymezených diskriminačních důvodů.

Druhy diskriminace

- **Nepřímá diskriminace** je takové jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě **neutrálního rozhodnutí**, kritéria nebo praxe je osoba znevýhodněna oproti ostatním, vždy za podmínky, že dotyčné rozhodnutí, kritérium nebo praxe nejsou odůvodněné a přiměřené.

Směrnice EU

- 2000/43/ES – tzv. rasová, vymezuje oblasti, ve kterých nelze diskriminovat z důvodu rasy v nejrůznějších oblastech
- 2000/78/ES - vymezuje důvody, ve kterých nelze diskriminovat v oblasti zaměstnávání

Použitá literatura:

Publikace:

- Antidiskriminace – pravdy a mýty o rovnosti [citováno 11. září 2007], dostupný z http://www.diskriminace.cz/dt-publikace/anti-diskriminace_web.pdf
- Kolektiv autorů *Diskriminace Manuál pro pracovníky institucí*, Praha: Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, 2006
- Slide 4 – 6 a 16: Srov. Fredman, S.: Antidiskriminační právo, Multikulturní centrum, Praha, 2007, str. 1- 8; 15 - 21
- Kůhn, Z. (eds.) *Rovnost a diskriminace*, Praha: C. H. Beck, 2007
- Špondrová, P. *Rovnost šancí žen a mužů v České republice se zaměřením na volební právo*, magisterská diplomová práce, Brno: Právnická fakulta MU, 2006

Internetové zdroje:

- www.diskriminace.cz
- <http://www.poradna-prava.cz/>

Zákony:

- 1/1993 Sb., Ústava České republiky,
- 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod,
- Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád,
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Fotografie

- Trautenberg: www.metalopolis.net/.../1020_Trautenberg%202.jpg
- Kim Čong Il: media.rozhlas.cz/_obrazek/00261786.jpeg
- Major Zeman: img.radio.cz/pictures/filmy/major_zeman1.jpg
- Titulni fotografie: thereforeiam.files.wordpress.com/2007/09/no-d...
320 x 234 - 8k
- Tatíček: www.klaus.cz
- Fifinka: www.ctyrlitek.cz
- Křemílek a Vochomůrka: www.reflex.cz
- Černej vzadu: www.charitas.cz
- Diskriminace: www.diskriminace.cz
- Rovnost: www.kscm.cz

Kontakt

- Michal Čermák

Kancelář veřejného ochránce práv

Údolní 39

602 00 Brno

michal.cermak@ochrance.cz

542 542 389

602 727 838

Děkuji za Vaši pozornost.

Zvláště tak pozdě večer...